

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÄNFfi-ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyházas sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A „nyilatkozat”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, nov. 4. 1862.

(D) A ki a birodalom kebelében közelebből fölmerült politikai mozzanatok figyelemmel tekintette s észlelte, lehetlen, hogy időjelenségeket ne lásson azokban.

Rendszerint ott, hol politikai újítások történnek, az újított rendszer magában azon emberben van personálva, ki annak létadója volt, és így az egyén habozása a rendszer habozásává, az egyén fiaskoja a rendszer fiaskojává válik.

A „P. Napló” nov. 1-i főcíkjében azt mondja: „A Lajthán tul is ugy a sajtó, mint a Reichsrath által elítelt Bach-rendszer, miután elbukott, államminister urban találta fel ugyan lovagias védőjét, de a mely ellen mig fenáll vala, ő excellentiája is az ellenzék sorában küzdött.”

Éles észrevétel ez az államminister irányában, de valjon alaptalannak mondhatja-e valaki, ezen államférfi utóbbi magatartását észlelve, mely annál figyelemreméltóbb, mert személyéhez a rendszer levén kötve, nyilatkozatai e rendszer irányára gyanánt tekinthetők.

Egy hó alatt három oly nyilatkozatot hallánk az államminister ur ajkáról, mely részint a birodalomnak, részint a magaslati birodalmi alkotmányoknak helyzetéről nem tesz örömdetes bizonyosságot.

A minap egy heves beszédében azt mondá, hogy „a monarchia egyes tartományai elszakadásra törekednek, mig künn mind ellenséges hatalmak környezik Ausztriát.”

E szerint a monarchia külső és belső válságát proclamálta a kormány élén álló férfi, kinek ha a dolog úgy állott volna is, el kell vala azt titkolnia s nyíltan el nem ismernie. Kül- és belföldi lapok a diplomatiái tapintat hiányáért annyival inkább elítélték ezen nyilatkozatot, mert nem is volt való; mert ma már tisztába jött mindenki, hogy a dynastiától egy ország sem akar elszakadni.

Később az államminister ur a Reichsrath képviselői jogát kicsinyli, a midőn a sajtótörvény kérdésével kimondotta: ha elfogadja a Reichsrath, ha nem, a ministerium ugy is kiviszi, mert ő is a törvényhozás egyik tényezője. E nyilatkozat szerint az egész népképviselő semmivé vált, mely e szerint csak annyit tehet, a mennyit a ministerium akar, s csak annyi hatásköre van, hogy aláztatosan jóváhagyja a ministerium propositioit.

Most közelebből ráfotott az államminister ur a tetőzetet diplomatiái tapintatára, midőn közelebből az october végnapján tartott államtanácsi ülésben azon kísérletet tette, hogy a finánczclubbot szétoldtse, s kísérlete bukással végződött.

Ezen elűküzetes beszédében, melyet a bécsi lapok is pocskékká vertek, s maga a Reichsrath is teljesen leszavazott, a többek közt három fontos nyilatkozat van, a melyet itt közlünk.

„Nagyon szép dolog takarékoskodni, s senki sincs inkább, mint én a takarékoság mellett, ha azt megfelelő eredmény is kíséri; de ha e takarékoság a legjelentékenyebb összeget, talán a fáradsággal kivitt egész épületet veszélyeztet, akkor azt hiszem uraim, hogy a takarékoság nem célszerű.”

Ez az első tétel, és ezzel az államminister ur elismerte, hogy fáradsággal felállított épületét, melyet oly ígérettel kezdett építeni, hogy a Bach vesztető rendszere helyett olcsó s a birodalom pénzügyeit rendbehozó alkotmányos rendszer álljon elé, ma szintén csak ugy lehet fentartani, ha az állam nem takarékoskodik és folytatja deficitekkel járó roppant kiadásait. Nagy bevallás ez, mely igen is igazolni látszik a „Pesti Napló” fenemlített, élesnek tetsző tételét. De lássuk ezen beszéd második tételét; megértésére azonban tudnunk kell, mikép az államtanácsban a pénzügyi fiók-bizottmány ajánlata tárgyalatott, mely szerint 1) a nemzeti bank szabálmá a pénzügyér által indítványozott 15 év helyett csak 10 évig hosszabbítassék meg. 2) A bank köteles fiók-intézeteket állítani oda, hová a kormány jónak látja, és 3) az állam ne vegyen részt a bank nyereségeiben, de a szabadalom meghosszabbításáért ígért 80 millió kölcsöntől se fizessen kamatot.

Ezen föltételek a bank-társaságnak nem tetszettek, mit egy gyűlésükben kifejeztek. Erre nézve aztán az államminister ur így nyilatkozott:

„Itt egy gyűléseket van (a Reichsrath) — fájdalom ki kell mondanom, hogy számszerűen alig több száz tag-nál; a másik oldalon (a nemzeti bank részvényesei) szintén egy gyűléseket van (Nyugtalanlás és kiáltozás: mi követelek vagyunk, ez népképviselő!), a mely gyűléseket ezen ügy tárgyalása- és elhatározására nézve szintén száz tagot számlál.”

Ezen tétel az osztrák birodalom népképviselőt, mely tetszés szerint bővebb államtanácsosá decretálva egy nagy birodalom nevében hoz törvényt, az államminister egy vonalba állítja egy egyénekből álló s vállalatát nyereségre fektetett egyszerű pénzintézettel, a mire csakugyan az államtanács békeszerető tagjai is kijöttek sodrúkból, s leszavazván az államministert, megmutaták, hogy ők csakugyan népképviselők.

Harmadik és talán a többinél is nevezetesebb tétel az államministeri beszédében ez:

„Utoljára is ugy kell venni a dolgot, a mint van, s midőn én azon szomorú aggodalmat el nem titkolhatom, hogy ha valaha megtörténne is, (wenn es auch einst gelange) a 343 képviselőt e házba összegyűjteni, nem mindnyájuknál uralkodnék ugyanazon érzület az öszalkotmány, a birodalom integritása és hatalmi állása iránt, a mely ez órában e házban élénk kifejezését találja; kíváncsok, melyek már működésbe is hozattak, miszerint általában központi pénzügyintézet ne legyen, hanem a jegy kibocsátások sulypontja a különböző koronaországokba helyeztessék el, már is élénken fejeztetnek ki, s így azon ezuttal kétségbe nem vont kérdés, ha valjon egy ily központi intézetnek kell-e fenállania? s valjon mindenen felett a nemzeti bank fenállását kell-e biztosítani? e kérdés igen élénk vita, s talán kétes elődöntés tárgya lehet. Ez az uraim, a mi szükségessé teszi, hogy az állam ezen életkérdése a mostani ülésen megnyugtatólag oldassék meg.”

Soha egy képviselő előtt elcsüggesztőbb és inkább lehárgoló nyilatkozat nem tétetett. E főnébbi tételben ki van mondva, miszerint maga az államminister kétkedik, hogy a Reichsrath valaha teljesen összegyűlhessen. A „Vaterland” erre ezen észrevételt teszi. „Ily kétség, ily helyen kimondva, forma szerinti bevállása egy fiasconak. Schmerling ur tehát az államtanács előtt ugyanazon februári patenst kivihetetlennek nyilatkozta, melynek kibocsátását a koronának tanácsolta. De kérdezzük, melyik nap kezdett az államminister urra világítani ezen felismerés világa. Ez ember azt vélte volna, hogy egy államférfi előre felhagyott volna oly munkával, melynek kivihetlensége oly rövid idő alatt kiderült, vagy legalább azon szempillantásban, midőn annak kivihetlenségét észrevette, igyekezett volna csalódását helyrehozni s más utra térni. ... Kérjük az államminister urtól, mit vél tenni azon veszély kikerülése végett, melyet tegnapi nyilatkozata szerint oly világosan belát.”

Igy a „Vaterland”, s hasonló hangon szólnak a többi bécsi lapok is. Az államminister ur nyilatkozatában az a legérdekesebb, miszerint a házat, melynek tagjai most mind a bécsi központ iránt vannak érdekelve, és elég kevesen is vannak arra, hogy egyetérthessenek, figyelmezteti, mikép rajta most, tartásuk meg a központon azon pénzintézetet, mig a tartományok föl nem szólhatnak saját érdekük — a pénzintézetek széthelyezése — mellett. Az államtanács a tartományok ezen végleges kijátszásába nem egyezett bele, és a ministeriumot leszavazta. Nem tudjuk már mi fog történni tovább; de annyit mindenkori belát, hogy az államminister ur közelebbi nyilatkozatai, hatalmi állásának oly stadiumára mutatnak, melyek új korszak előjeleit éreztetik.

Ugy tetszik a lég derül, a mennyőrgések utó hangjai hatástalanokká kezdenek válni. Schmerling ur ezen mindenfelől élesen bíralt különös nyilatkozataival egyszerre változott meg a centralista lapok hangja is. Békés kanyarodást látnak báró Kemény Zsigmond azon észrevételein, melyeket lapjában kiadott oct. 20-ki levélre tett, holott a báró mindig az alkotmányos kiegyenlítés békés politikája mellett volt éppen ugy, és addig, mint mostan; csak hogy megint más szemüvegen át néznek minket Bécsből, miután az uralkodó fölség mind élénkebben tünteti ki, hogy

a magyar nemzet iránt atyai bizalommal s jó akarral viseltetik. Ezen egészen kedvezőbb hangulatról hírek egész addig mennek, hogy az erdélyi kanczellária is érintkezni akar kiküldöttje által az itteni közvéleménnyel. Ez utóbbi hírről nézve azonban ugy értesülünk, hogy az illető uraság megérkezett — Szebenbe.

— Az erdélyi országos gazdasági egyetthez Dézsén e f. 1862. oct. 16, 17 és 18-án tartatott fiók-terménytárlatot rendező bizottmány jelentése.

Tisztelt gazdasági egyet!

Midőn a tisztelt egyet egy Dézsén rendezendő fiók-terménytárlat eszméjével találkoztunk, azt a sikerre gondolva, nem minden kétely és aggodalom nélkül üdvözlők; azonban tekintetbe véve a terményvilágra nézve ez évi mostoha időjárást, nem feledeve a közszellem általános lehangoltságát s bele számítva az eszme üdonságát is, minden hízlegés nélkül tárlatunkat sikerültnek állítjuk.

Ezen állításunkat az alább felhozandó részletes ismertetés azt hisszük teljesen indokolni fogja, melyet tárlatunk leggazdagabb csoportozatával nyitunk meg.

I. Gyümölcs. a) Alma. Az almák fajából Roth Pál 21 fajt állított ki, melyek közül 3 faj bizottmányunk előtt nem kiváló jelességgel, hanem mint teljesen ismeretlen fajok tűntek fel; ugyanis, a kiállító néhai edesatyja ezelőtt 30—35 évvel egy gyümölcsöst rendezvén, e tárgybani szükségletét az ez időben honunkban házaló vürtembergi kertészek látván el, a fenirt fajok valószínűen azok által hoztat be; azonban a Roth Pál által kiállított almák közt ott valának jeles honi fajaink: ponyik, páris, szasztányér és gyógyi, mely utolsó ha nálunk meghonosult is, de nemcsak alak- és színben, hanem még zamataiban is sokat vesztett eredeti jellegéből; ezen felül még fölemlendő az arany pepin nem nagy, de tartósság- és zamatban kitűnő tenyésztésre ajánlható almafaj. Roth Pál gyümölcsös kertjének talaja kötött agyag, felül kertileg művelve, keletre lankáson dől.

Kovács Ferencz, iskolai igazgató 13 faj almát állított ki, melyek nagyobb részt a helybeli év. ref. fitanoda kertjében termettek. A szép batul és közepértmetű ponyik mellett feltűnő a fejrhusu belga-kormos, s különösen mádai kormosa, mely faj egy a legháladosabb almák közül, ugyanis csaknem mindig bőven terem s gyümölcse azután érés alatt sajátságos narancs ízt kap, és hosszason, még cseresnyéérésig is eltartható. A kert talaja: televény.

Özvegy Veress Józsefné által kiállított ponyik több apró s nagyobb rokonai közt nevé dussággal lett feltűnő. Dézsi Károly 9 faj almát gazdagítá tárlatunkat. A batul mind alak- mind színre nézve festői szép s e jelen tárlatunk a tapasztalásra vezete, hogy e faj almánk, a mi északra dőlő, nem igen kedvező fekvéstű gyümölcsös-kertekben leginkább diszlik, midőn az édes ízűt annyira kedvelt ponyik rendesen termését nagyobb részt elszokta hullatni. A bordás törzsmuskotályt mind tartóssága mind olvadékonysága közkedvességűvé teszi. Megemlítettünk tartjuk zup (szupolykos) almáját, megjegyezvén, hogy e faj vidékünkben főleg B.-Varalyja, Décsé és a szomszédos falvakban nagyban terem, gyümölcsét késő őszön csaknem botokkal verik le, s azt pinczébe vagy kamarába s még többször verembe halomra töltve, a tél végén s tavaszszal, a közel piacokat ennek gyümölcsével látják el.

Lászlófi Bogdán városunk déli végén egy szűk völgy-torkában fekvő fekete agyagos talaju kertjéből, melyben néhai birtokosa Nagy Alajos tetemes áldozat és fáradsággal, több jeles fajokat gyűjtve egybe, 9 faj almát állította ki. A piros stettini, mely vidékünkben bambergi alma név alatt ismeretes, a csikósjeles vagy őzi király (mint közönségesen nevezik) mellett említendő a nemes masánczki vagy borzdorfi kedves zamatu lapos almák.

A Nagy Antalról kiállított 4 faj közt, egyik a fehér vagy szászalma, mely nem mint esemege gyümölcs, hanem gazdasági tekintetben említésre méltó. A vidéken is általánosan a mezőn, sőt irtások helyeken is mint vadonca diszlik, csaknem minden évben terem, nem lévén érzékeny, s halkfejlődése miatt a tavasz viharainak sincs kitéve. Hosszan, tavasz közepéig éldelehető; husa fehé, e gyümölcs főleg téstákhoz használható.

Özvegy Deszöfi Mihályné hosszuszárú párisalmája, egy vala e fajták legszebbjei közül, azonban ugy látszik, hogy e jeles és festői szép fajunk égaljank alatt nem a legtökéletesebben diszlik.

Bod Péter (Bethlen) 3 faj almát közt, az ismert fekete tányér kiemelendő, egy a gr. Bethlen Pálné bethleni kertjéből beküldötték közt az orleansi parmain.

Özvegy Barabás Pálné (Málom) mosolygó szépségű tafota almákat állította ki.

Torma Ferencz (Cs.-Keresztur), a legszebb fajokat küldé meg terjedelmes gyümölcsöséből tárlatunknak; az általa kiállított batulok, kitűnő szép hosszú s rövidszárú párisalmái, bár kivel is kiállják a versenyt. Legfeltűnőbbek voltak tárlatunkban a csak általa kiállított apró muskotályalmák.

b) Körtvék. Ezek nem valának oly dusan képviselve tárlatunkban, mint az almák; azonban Roth Pál Virginelus

és Dalmotie, Lászlófy Bogdán ezek mellett izembart és pisztrang körtve, L. Bányai István fontos körtve, Enyedi István ősi-pergament és végre Toma Ferencz a legszebb virguleus és sz. germain példányokkal gazdagította tárlatunkat.

c) Szőlő. A helybeli szőlőtermelők a különböző fajok eltérő elnevezésére nézve magukat tájékozandók tárlatunkon minden fajokkal megjelenni tervezék, mely szép és idővös tervet a kora der meghusnyit; de azért e tekintetben is mutathatunk fel eredményt.

Dr. Szűcs Sámuel a zamatos izabellát; Telegdi Zsigmond a kedves pápa-szőlőt állítja ki. Roth Pál kecskecsesű és zöldmuskotályta mellett kiemelőnk a rizling gerezdei, ez annyira magasztalt borszőlőt érdekel vizsgálak s izelgeték látogatói, melyből Roth Pál évekkal ezelőtt szőlőjében egy táblát ültete be, a honnan már a múlt évben egy néhány kupát szűrt is, s a közel múlt szüretkor pedig már 5—6 vedret kapa, melynek tavalyi termése után itélvén, bírhet nevére érdemesnek találták. Mint csemegeszőlő ajánlatok Turbucz Ferencz huppugos, nagy gerezdein a bogyo közép diónagyságu, és a mellett koránérő faj.

d) Diót Tóth Miklós állítja ki az ugynevezett hólyagos dió nagy példányait.

e) A befőtt gyümölcsök közt kiemelőnk Pataki Katinka k. a. szép megye, Krémer Samuó sárgabarackja, Dézsi Lilla k. a. birsbefőttje; továbbá Dezsőfi Papi k. a. szilvaaszalványa és Pataki Katinka k. a. párolt szilvája.

II. Gabonafajok. E csoportozat nem volt oly gazdag főleg kalászos terményekben, mint előre számított, s itt tűnik ki az, hogy a tárlat iránti érdekltségben a vidék a központi város által fejűlmulot, ugyanis azáltal, hogy árpa-tönköly senki által nem állított ki.

Sajnosan tapasztaltuk, hogy a környékben oly szépen diszlo tavasz- vagy járóbuzát sem állítanak. Mindezek mellett is kitűnő öszbuzát állítanak ki: Roth Pál (Kaczkóról), özevgy Barabás Pálné (Málomból), báró Huszár Miklós (Sz. Margitáról), Csizsér János (Rohiból), Szarvadi Pál (Sz. Zsombor), Dezsőfi Nándor (Monostorszegről), gróf Bethlen Károly (Bethlenből), idősb Pataki Dániel és Persa József (Dézsől). Szapora rozs gr. Bethlen Károly és Dezsőfi Nándortól, fehér zab pedig Kovács Samueltől valónak kiállítva.

A törökbuza többféle fajtákban és változatokban jelent meg, mintegy kijelentve ez által is, hogy nekünk erdélyieknek, háztartásunkban e növény legtöbb szükségünket fedezi.

A közönséges törökbuza jeles fajtáit állítja ki dr. Szűcs Sámuel, Baló János és Mikes Balázs. Betegh Kelemen sárga banáit és fehér szemű takarmány törökbuza, Krémer Samu hosszú csűt, Kovács Ferencz lombardait és veres kocsa-nyu amerikai nagy csűt törökbuza állítja ki; ez utolsó meghomorodott szemei után itélve ez évben sem ért meg egészen. Az ugynevezett hangán-törökbuza kitűnő vastag csűket Vékony Ferencz, kisebbeket de hosszabb szemekkel Kovács Sámuel állított ki. A Csizsér János által Rohiban termesztett törökbuza nagy szemei s bőtermése által kitűnő. Szép harioskát állítottak ki Csizsér János és Dezsőfi Nándor. Itt látja bizottmányunk megemlítőnk Krémer Samu gőzmű malmából kiállított zsemlekészását és 6-féle külön minőségű szép lisztjét.

III. A takarmány növények közül csak egy lednek vala képviselve Dezsőfi Nándor által küldve be, bár ha bizottmányunk minden kisebb és nagyobb okserű gazdait felhívással megkereste.

IV. Haszonkertészeti növények. Ezen csoportozatra nézve gazdasszonyaink általános panasza szerint ez év rendkívüli szárazsága által éppen nem volt kedvező, annálkább meglepőbbek valának az ez osztályban kiállított példányok, jelesen: dr. Szűcs Sámuelné ezukorpetreszelyme, Gerecse Jánosné vastag petreszelyme mellett szép zellerei, Roth Pálné által kiállított peszternák, kitűnő nagy murek özv. Bajó Istvánné s özv. Nagy Farkasné által kiállítva. A vereszekla Krémer Samuelt, Dézsi Károlyné, Roth Pálné által szép példányokban képviseltetve, ifj. Pataki Dánielné (Caernek) fehér- és veresrépát, Oláh János (Jenő) a

ezukorrepát állítja ki. A burgonya több változataival találko-zánk; kéket és sárgát állítanak ki: idősb Pataki Dánielné, Pataki Gyula, Czecz Péter, Nóvelli Ferencz, Csizsér János pedig szép cserhajut, Kovács Samuó a nem annyira jósága, mint bőven termés által kitűnő fenýörözsát, a késő fehéragolt, a korai viola és a 6 hétre ehető iván- vagy kifliburgonyát állítja ki. Keresztesi Gergelyné nagyfejű fehér- és Krémer Samuó veresköpsztát küldtek.

Paszuly futó és törpe fajtákban Pataki Dánielné, özv. Dezsőfi Mihályné, dr. Szűcs Samuelt, Roth Pálné, Brencsán Albertné és Kovács Ferencz által valónak kiállítva.

Borsót: Pataki Dánielné, Krémer Samuó és Roth Pál, s a legszebb lenesét Pataki Gyuláné küldöttek. Itt még megemlítőnk Gölnér Károly (Dézsakna), dr. Szűcs Sámuelné és Beke Sándor által kiállított óriás veresötök, és Albisi Dániel által kiállított török-esalma döblecz, tovább a ezukor-czirok, melyet termőszálban Gölnér Károly, magvát pedig dr. Szűcs Sámuel állítja ki. Végre

dohányt szép levelekben egyedül Pataki Gyula mutata fel.

V. Borok: Tasnádi, czelnai s más hires bortermő vidékről: Lászlófy Bogdán, Novelly Ferencz és Hirsch Lipót által valónak kiállítva; de bizottmányunk figyelem különö-sen vidékünk tartá szemelőt. Jeles ö borok valónak ki-állítva: Szarvadi Pálnétól (Monostorszeg) 1855-i, Roth Pál-tól 1855-i, Czecz Pétertől 1855-i és Kovács Sámuel 1858-i veres és fehér borok; kiemelőnk Roth Pál múlt évi rizling bora, s mindenek felett b. Huszár Miklósnak 1858-i margi-tai rizling fehér és kék klevner és fehér-muskotályból szü-retett zamatban gazdag ö bora.

VI. Nyers iparcikkkek közül Roth Pál fehér-, Bányai István feketegyaput, valamint mindketten saját is állítottak ki. Méz Némából Kovács Ferencz által volt kiállít-va, és itt kedves kötelességünknek tartjuk megemliteni id. Pataki Dánielné és Vékony Ferencz által saját tenyészté-sük után nyert guboról kiállított selymet, amaz szálban ez meg is seritve. Azt sem mellőzhetjük b. felhívásunkkal meg-kerestük a cs. gorbói selymentenyészdét, mely felhívásunkra annak vezetője Riedler Jánosné értesített, hogy a fenirt tenyészde számára szükségelt rovartojásokat, ezelőtt több évekkal néhai b. Józsika Jánosné sz. Csáki Rózália grófnő hozatta, jelenleg annyira meghonosult, hogy erdélyi se-lymrovárnak bátran nevezhetik, s midőn Olaszokban a selymrovár-betegség miatt az olaszok Európa és Ázsia egy részét megkeresték, egészséges és jó rovartojás szerzés vé-gett, a gorbóit legjobbnak találták, és Olaszokban átadván, Olasz-szert selymrovár-betegség miatt az olaszok Európát, az elbetege-sedett selymrovár régen elomlása végett, s végre azt honunkban sikerrel lelék föl: lehetetlen a honfikebelnek föl nem hevílni, meg nem vigasztalódni gazdászatauk e két tényezője által is előidézhető, jobb és boldogabb idő me-nýében!...

Tisztelt gazdasági egyet! A jelen szomorú viszonyok közt bár mennyire kiapadtak jövedelemforrásaink; de ha nem feledjük, hogy külföld híres borvidékein mindinkább mutat-kozik a szőlő-betegség, melynek nálunk még első körjelei sem mutatkoztak; ha meggondoljuk azt, hogy Európa leg-szorgalmasb selymentenyésztői az olaszok, miután nagy ál-do-zattal behatoltak Georgiába, s fölkeresték Ázsiát s Európát, az elbetege-sedett selymrovár régen elomlása végett, s végre azt honunkban sikerrel lelék föl: lehetetlen a honfikebelnek föl nem hevílni, meg nem vigasztalódni gazdászatauk e két tényezője által is előidézhető, jobb és boldogabb idő me-nýében!...

VII. Gazdasági kisebb és nagyobb eszkö-zök és gépek közül Betegh Kelemen küldött be egy a Vidaceke mintájára a szomszéd Poduroj vashármorban ké-szült s általa sikerrel használt ekét.

Mártou Sándor okleveles gazda és szabadalmazott gé-pész egy ezimbora vagy stájerkettős ekét állítja ki; ezél-szerinek állítván főleg a hegyesoldalok felső részére, és végre helybeli kereskedő Krémer Samu a Clayton gyárából

hozott kételti szecsakavágón kívül ásó, kapa, kasza s egyéb kerti eszközöket állítja ki.

Ime tisztelt gazdasági egyet! ezekben s ezek által kívántuk főként tárlatunkat tájékozolag megismertetni, meg-jegyezvén, hogy szinte 100ra menő kiállított 400-on felül részleteik megemlítésében, minden csoportozatban a tárlat tárgyai közt csak a feltűnőbbekre terjesztők ki figyelmün-ket, s végezetre megemlítjük azt is, hogy a tárlatunkat meglátogatók száma a 300-at közelíté, s a 10 kros belépti-jegyekhez a tárlat kiorsolándó ezikkeiből egy-egy nyerő számat csatolván az ebből bevett jövedelem által nemcsak kiadásainkat fedeztük, hanem a tárlatunk iránti érdekltsé-get is neveltük.

A tárlat rendező bizottmányának Dézsén, oct. 27-én 1862-ben tartott üléséből.

Roth Pál,
or. g. egy. biztos.

Pataki Ferencz,
tár. vál. jegyzője.

Sz. Udvarhely, oct. 6. 1862.

Utóbbi tudósításom zárszavaiba foglalt ígéretemet nem-esak a férfiasági jellem edzésére irányuló ezen classicus életelnél fogva:

„des Mannes Wort stehe wie eine Säule!
„und der Handschlag sei ein stummer Eid!“

sietek beváltani; hanem, mivel october hó első napjai, vá-rosunkra nézve egy egész sorozatát képezik a közérdekkel bíró, kisebb, nagyobb horderejű „epochealis“ napoknak.

Igy p. o. nem érintve, hogy a mai nap keltének sötét emlékéhez, a nemzet utóbbi 13 éves történetének egy iker-baza könyvtengerében áztatott lapja fűződik: bevezetésem némi támo-gatására, csak az is elég eseménytül tekinthető, hogy Sz. Ud-varhelyt ma veszi kezdetét... a szüret; t. i. a kukuricázatör, az ö kedélyes fosztókalákaival, és mündérbán fött párolgó pityó-kás tálaivali kíséretében. Gazdászati évünk ezen zárténye, melyhez annyi mamaligával élő, emberi és nem emberi állat reménye csatlakozik, városunk iparos lakoságát rend-sen rendkívüli élénkségre hozza; utcáink kövezetét pedig, a szó teljes értelmében, amaz unjonnan feltalált becses papir-nyaggal tapetirozza be, melyről az utóbbi időkben a hir-lapok annyit írtak. Azt hinné az ember, itt nálunk egy ilyen „universalis kukuricza szedő napon“, hogy minden ház-nál egy-egy terhes uri beteg fekszik, s a gondos örködés, mint nagy városokban szokás, a kocsizőre lehangolása miatt hintette oda a kukuricazsók burkát, mely már is oly közel rokonságha jött a bankóval.

Azonban, nehogy „anachronismus“ elleni méltó vád alá essünk, következőleg lajstromozzuk october elő napjai-nak eseményeit, t. i.:

October 1-8 napján vette kezdetét Ferencznapi orszá-gos vásárunk folyama, melynek a vidék minden irányára felől behömpölgő hullámai a nem mindennapiság zajos öznével áraszták el városunkat. Első napon mindjárt feltűnő volt a behajtott szárazsamarbák nagy számához képest, az arány-lag csekély számban képviselt vevő közönség; mi az általá-nos pénzhiány mellett, az országos takarmányhiányosság ag-gasztó képét, már ezen kis körben is, és pedig annál szor-morítóbb alakban tüntet fel, mivel az ez iránti kérdőző-ködéseinkre nyert panaszhangu feleletek után a földeszek-nek meggyőződöttünk, hogy a földépenek téli takarmány-szükséglete alig van felidőre fedezve; minek legközelebbi gazdászati jövőnknek illetőleg közvetve, vagy közvetlenül, székielesen mondvá: „százaló járom“ azaz a földmivelés, illetőleg marhatenyésztés csökkenése leend kikerülhetlen természetes következménye; és ez, az előrelátó és gondol-kozó fejti hazafi lelkét, annyi országos calamitások közé-pette, annál komorabb érzelmekre indítja, s a közeljövőt annál aggasztóbb színben vázolja elébe, mivel fenforgó kö-rülményeink közt, a legvérmesebb optimismus mellett sem va-gyunk képesek aggályunk elenyésztetése felé oscilláló irány-tútt feltalálni; s az ekképp megzavart egyensúly valamikénti

várnak, mint a mit a zováthfalvi gothusház keresetlen magánya adhat?

— Elismerem, sőt tudom, hogy Izidora feltűnt már egy férfinak, ki maholnap mil-liomos és ki Rinald nemesi gögőnek en-gedve kész lesz a szükség, a hölgyért le-mondani főuri cziméről.

— Ki azon férfiú Spott ur! ki örült le-het, ha feleli, hogy a ezim a földög?

— Kiletét még senki sem sejtí. Ó még egy pörre vár, mely családi nevéhez s fen-említett összeget megérő uradalmok birtoka-got juttatandja. Ó nem számít Izidorával sziv-frigyre, ez nagy világi házasság lenne. Két három szerelmet kell e hölgynek elviselnie, míg szíve képes lesz a számításra; eljön az idő, és azon férfiú örömet adja évi jöve-delmét esérébe egy sikerre vezető küzben-járást.

— Ön Spott ur, szokásos gunyolódó óráiban van. Izidora elég szép s elég va-gyones arra, hogy magához illő társat talál-jon; de e célra már fel kell lépnie a nagy világban, s e részben az én szerencsés ösz-szeköttetésem kedveznek neki. Rá kell bir-nunk Rinaldot, hogy sietve vithessen el Izi-dorát Kolozsvárra, hová már az előkelő vi-lág összegyűlt. Arra akarom kérni önt Spott ur, hogy legyen e célnak szószólója test-véremmel. Igérje meg.

— Részemről mindent elkövetek e célra. És ugy hiszem nagyon is sietni kell eltávo-lításával, mert Zováthy Gábor első fellépése e házán sikerültnek mondható, s ha egy leány szívébe az első szerelem bérőgződik, semmi hatalom többé ki nem tépi azt onnan.

(Folytatjuk.)

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— És nem pihent fölötté? szolt hirtelen Izidora; de ugy látszék szavait azon perezen megbánva s arca kilobbanását palástol-lándó, mezei virágokat kezdte szaggatni s fűvészí észrevételeket tett madame Cordu-lához.

Gábor megragadta a hölgy kezét s szola:

— Kedves Izidora, igen, pihentem e sir felett s könnyeim is göröltek hideg kövére, de szép virágok nyílnak most e könyvesep-pek nyomán. Megáldva legyen az angyal kéz, mely azokat ápolta.

— S virág termett a-könyvből — szolt lel-kesedett öszinteséggel a hölgy — ugy az Isten akarta, hogy azon könyvesep, mit hálás utód ejtett őse poraira, ily csodásan megszentelve legyen.

— Szakitson onnan részemre egy virág-szálat, hadd viseljem szívem fölött. Jól fog illeni oda egy virág e sir közeléből. Ama sarcephagha Zováthy Osváld, szívenbe leg-fiatalabb unokájának neve van bevésve.

Izidora egy kis emlényt szakita le s sze-retetteljesen nyújtá Gábornak, miatt em-lényhez hasonló kékségi szeme azt látszék kérni, a mit e kis „nefelejtis“ neve kifejez. Gábor megragadta a kedves virágot, hirtelen egy hű ösöket ejtve az átnyújtó ke-zekre s szolt:

— Köszönöm Izidora! Ezt kiáltja szívem örökre önfel: nefelejtis! Ösünk szelleme lesz tanuja annak, a mit mondtam.

Madame Rossi Cordula nagyon kevéssé értvén nemzeti nyelvünket, nem is sejtette, hogy a virág emblema s forró szavak két szív első szerelmi vallomását fejezték ki. Nem volt kényelmeseb gondolata korunknak, mint idegen ajku nőket hozni, hölgyeink ör-jeül. Mintha a szerelmenben a szó nem volna gyakran a legforróbb tényekkel egy értékű. Nem is gyanítja a nevelőnő, mi foly az ifjak közt, ki a sarcephagot környező rácsokra könyökölve vizsgálta a virágokat, miattál tá-volról éberebb szemek kísérték a fiatalok által eljátszott jelenetet.

Gróf Hallay Szilárdné ugyanis ez alatt megérkezett a házhoz s egyenest Rinald ma-gán szobájába ment, melynek üveg falán át, a mint említtük, jól lehetett látni az alatt elterülő kertet.

Hallayné csak Spottot találta ottan, ki töl értesült, hogy Rinald éppen lovai felett tart szemlét.

— Éppen jó, hogy magára lelem Spott ur! szolt Sofie grófné. A mint hallom, siet-ségem daczára megelőzött az a „tarisnya“, így szokta a grófné a szegényebb sorsu ne-meseket gunyolni.

— Zováthy Gábort kérdi nagyság? Ó még a delölt megérkezett s igen szívesen volt fogadva, szolt Spott.

— Önnék uram mindenben határozott be-folyása van Rinald véleményére.

— Kivéve társadalmi nézeteit — szolt Spott — e részben ő nagyon is önféjti.

— Szokott ö engedni az okoknak, s ön uram erös okokkal tudja védeni tanácsait,

Rinald ily falusi lángszeket magasztaltat-ván környezetét által leánya előtt s fogadva atyafiságosan házánál, leánya nagy remé-nyeit bizonyosan eljátszandja. Mit mondanak a salonokban, ha hire talál futni, hogy e hölgy ismeretségben áll valami Zováthy Gá-borral a havasok alul.

— Asszonyom — szolt Spott — hisz e nevet nagyságtok eléggé kiemelték, ösze-házasodván a legfőbb családokkal.

— Egész Erdély tudja, hogy a Zová-thyak azon ága, mely három nemzedék óta szakadt el tőlünk, egészen nem társadalmi igények közt él. Azon ágba, soha még ne-mesebb vér be nem oltatott. Nincs semmi összeköttetése a főuri renddel, mely uradal-mai mellé a felsőbb ezimereket is megnyerni szerencsés lehetett.

— Igaza van grófné! de mit tegyünk, Zováthy ur egészen szerelmes lett azon ifjuba. Minden szavát, minden mozzanatát égig ma-gasztalja s állítja, hogy ez ember képes le-hetne a társas körök adonissává válni.

— Baj, hogy valóban esinos gyerek — szolt Sofie — de hisz a végén is egy szeg-letes falusi gavallér, ki valamire-való kör-ben soha sem is fordulhatott meg.

— Azt nem mondhatni. Léptei könnyü-dek, mint az arabs lőé, társalgása élénk és szelleműs. Arca hevítlekeny s jellemző, szemei tüzesek, lélekteljesek. Nem lehet ki-esínyleni őt s mindenesetre veszélyesnek látom Izidorára nézve, ki még nincs kilép-tetve, de szíve már sejtí elhívását.

— Ki kell őt miedőbb ragadnunk e fa-lusi magányból. Gondolom, hogy ön, ki Izi-dora iránt annyi kegyellel viseltetik, szin-tén elismeri, hogy reá nagyobb kilátások

helyreállítását tekintetéből a physika amaz egyik sarkötörvénnyel: „magából az előhaladást gátló akadályból meríteni az ennek eltávolítására szükséges erőt” sem vagyunk képesek alkalmazásba hozni s véges elménkel parancsát ajánlani; a csodák kora pedig letűnt már!...

Gazdászati szempontból: a takarmány szükségesség az érin-tetett két mezőgazdasági főtevényt (földművelés és marha-tenyésztés) csökkenése mellett, még azon árnyoldalával is súlyosodik a mezőgazdasági háztartás mérlegébe, hogyha nyárra a gazdának az uralkodó mostoha elemi befolyások következtében, a téli takarmány szükségletet megtermelni módjában nem állott, úgy a kaszálók sorsában részesült, különben is többnyire silányabb fűtermést közlegelőkön ten-gődött tenyészállatok, már elcsigázva, velő nélküli konzok-kal fognak téli jászolra kerülni; a cigány-koplatatási teoria, és ama „annak döglik, a kinek van” féle nagyon is passiv vigasz gyakorlatba vételére. Ez is ránk levén mérve, nem marad egyéb hátra, mint szilárd megadás az esélyek játé-kába; mihez részünkről azon már rég elcsépezt szerény ohajtásunkat adjuk: „okszerű gazdaságot! jöjjön el a te or-szágod!”

Az általános takarmány szükségességgel összeköttetésben, mint annak közvetlen eredményét, meg kell ítélnem: hogy marhabusunk, mely a boldogimlékű bélpécsenye rend-szer felfordulása óta, (mert tudni kell, hogy nálunk a bélpécsenye osztogatás ministerialis salvus conductus alatt állott) rendszeren mindig Bécs felé gravitált; azaz, a brassói ipar-kamarához felküldött hetenkénti piaci árkimutatásokban, legalább is a birodalmi fővárosihoz hasonló piaci árakat tüntetett fel a mult bóban, azon bizonyos zsiros recuans daczára is, 13 krajczárról egyszerre 9 ságe: kilencz kraj-ra limitáltatott le, a tanácsai próbavágás következtében, nem kis épületességére a fogyasztó osztálynak, és igen természe-ses bosszankodására az itteni nemes „szűcs” czéhnek, mely-nek tagjairól, local historiographisch szempontból igen érde-kes tudni azt, hogy ők szabadalmazott benteseik, és a meny-nyiben a régi neopositívus kasztrendszer alagondolata köz-tük még fennáll, született maktátorok; mert az apróbb lábas jószágot szabadon ölthetik, nyúzhatják, és busát is árulhatják; de 9 kros marhabus mellett, kinek kellene a szagos czáphus? iparunk állapotára tekintettel, innen van tehát, hogy a merev dermetség ellen jótékony meleg öl-tőnyt szolgáltató nemes iparizlet háttérbe szorult; s az udvar-helyi „szűcs” általában inkább befördített szőrt nyersbundá-val kereskedik, s mint a folyamatban levő vásár is bizo-nyítá, nem állhatván ki a versenyterre, mezőt nyit idegen városi szabók és szűcsök zsarló monopoliumának; és ekkor éppen nem lehet bámolni, ha az „tűstűs” itteni unjonan választott szabócéh főnöke, városunkban készült bunda, bunda hiányában „frakkot porozgat, bugyogót foltoz-gat s turót árulgat” stb.

S míg az anyagság terén, a fenebbiek terék váro-sunkat élénkebbé: addig alig két éves, s már is virágzó „rom. kath. székely nőnevelés” szép számú növendékeit a résztvevő szűcs és tanszemélyzet kíséretében, ünnepeleyszép menetben, mintegy megtestesítőleg az Ur eme igét: „Sine parvulus ad me venire etc.” látjuk az imabába vo-nulni, jövőre is az Eg segélyező malaszját, a már kivitt és felmutatott fényes siker lekönnyörgöket; a mi, ha áldás legeg az intézet emelésére, annál maraandóbb, mivel ezen zsege intézet emelésére, szűkkelül önzést és anyagi bér-emelés után olalkodó jellemet nem ismerő honfi lelkesültségű ügybarátok léptek szellemi szent szövetségre az eddig mű-ködött tanerőkkel; s kiknek az igazgató választmány érdeme polgári küldöttség által szavaztatott elismerést. Mire részünkről csak azt nyilváníjuk, hogy nem szoktuk derűre borúra valakire szórni és balmozni az érdemlett és nem érdemlett dícséreteket, s a napot is — a példabeszédünk — csak lenyugvása után dicsérjük; mert az az idélen tömjén-zés valóban éremlyt okoz az egészséges magyar gymornak; azonban osztatlanul és éber figyelemmel kísérendjük kedves intézetünk további fejlődési mozzanatait, mint ezt eddig is tevők, sőt ezután még höbb érdekevelenséggel teendők azt, s annak idejében, ha, mint mondom, van okunk binni és remélni, hogy az idej vivmány eulgyenben álland a köz-várakozással: részrehajlás nélkül elmondandjuk mondókánkat.

Addig pedig az illetőknek testi lelki erőt, ernyedést nem ismerő kitartást, és a mi „fő virtuositása” a nem korcs-tan- és nevelésügy bajnokának óriási türelmet ohajtnak. Jus-on eszükbe, hogy a gyermek- illetve nőnevelésben, a „szellemi embert teremti”, s azt az annyiszor imaszertűleg elrebegett „sebb jövőt” készült előre, s hogy ily nagyszerű hivatás pályabérét, ha a kisszerű, olykor — kivált körtük-ben — még le is nézett anyagi és polgári állás nem is; de a hűn teljesített honleányi és hazafini kötelemben rejtő ün-tudat megnyugtató szavata kárpótolandja, s meghazudto-landja ezen régi latin mondatot: „quem dii odere: paedago-gum fecere.” Ennyit october 1-ső napjáról. (Folytatása köv.) r. l.

Moldva. Galacz, oct. 8. 1882.

A mily széles kiterjedést tudósításai vannak különö-sen az erdélyi lapok szerkesztőinek Oláhországból, a buku-resti ismert szorgalmas levelező által főképp: oly kevés volt eddigél Moldvárol. Teszen ugyan a bukaresti buzgó leve-lező helylyel innen is valamit hallomásból a mit kaphat, én ez uttal személyes tapasztalat után szólok. Mióta Jassiból a ministerium Bukarestbe tétetett át, a legnagyobb zavar- és rendtelenségben van Moldva. Törvény és időnkénti határozat a legkisebb tisztelet- és követésben is alig részestülnek. Tolvajság, utonállás, még nappal is mindennapi esemény az országban. Általános az elégtelenség az uralkodó és kor-mánynyal. Az intelligens rész a földes urak — ide nem számítva a Dako-Romania bőséit — más fejedelmet és egy hatalmas protectort ohajtnak és politikai vágyuk, mint előt-tem többen említett, nem terjed ez idő szerint tovább. Egy rész Ausztriától sem idegen, de a nagyobb rész az orosz protectoratust ohajtja, ettől várva az ország fölírulását. Ez ohajtásra itéletet nem teszek. Mindenesetre kényelmesebb dolog egy nagy hatalom karjaiba vetni magukat, mint a hazafini lelkesedés erős átaratával nemzeti önállásra töre-

kedni. Hogy aztán ez hazafini czélészerti dolog-e, az már más kérdés. Egyik tulság a másikat éri. A Dako-Romania hősei, kik Erdélyből, Balázsfalváról mint tanárok vándorolnak át, erősen buzognak az eszme megtestesítésén és azon, hogy a magyaroktól minden rokonszenvet elfordítsanak. Más részről pedig román iskolák állítása s ingyen tanítás a magyar fal-vakban, a legvilágosabb tanúság, hogy a beolvasztás mun-káját is hathatósan kezdik foganatba venni, mely nekik csakugyan szép sikert ígér, főképp ha a magyarok elhagyatásán segítve nem lesz. E tekintetben is azonban bizonyo-san lesz mozgás és buzgalom. Hogy eddig iskolák falu be-lyeken hiányoztak, ez általános országos szegénység és el-hagyatás volt; remélni lehet, hogy a magyarokban is fel fog ébredni, hogy templomaik mellé iskolákat is építsenek és gyermekeiket maguk neveltsék, tanítsassák. Az olasz papok rendelet következtében bizonyosan kezdenek magya-rul tanulgatni, mint ezt vagy kettőnél, ki nem rég jött Ró-mából, tapasztaltam. Talán, talán. A moldvai magyarság fele részben szabad birtokos, fele részben jobbágy. Ez utóbbiak ohajtva várják a jobbágyosság eltörlését s tekintve eddigi el-hagyatásukat, meglepő tiszta nézettel bírnak a szabadba lé-tel boldogsága felől. El még bennük, felsír lelkükben a nem-zeti vágy, a szabadság szelleme, százados elnyomatás sem törölthette ki keblükből az emberi eltiport jogok visszaki-vását. Buzgó örömmel volt e tapasztalat. S egyes biztos hírek összefüggőését, mint például, hogy a jassi román is-kola ifjai mint önkéntesek indultak Kalafát felé, midőn hang-zott a hír, hogy betűtött a török; továbbá, hogy az osztrák kormány a moldva-oláhországi kormányak a mult években kibujdosott magyar ifjakra tett minden költségeit megtérít-te, *) mint a hivatalaik az időben folytatott főispánok beszélik: az ilyenek elhallgatva, az előbbi magyarok felett való öröm kifejezésével zárom be leveletem.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az országos gazd.-egylet e hó 4-kén megtartá nagy gyűlést a lelnök Tisza László ur elnöksége alatt. Kevés számmal voltak jelen, s főként a vidéki birtokosság nem igen volt képviselve, daczára annak, hogy a na y gyűlés a sokadalommal egy időben tartatott. Mily szükségessé pedig felhasználni minden alkalmat, hol egymással érintkezhetünk. Alelnök ur megnyitó beszédében nem igen róza színben festette az egylet állását. Ez egész évben a részvényesek száma csak kettővel gyarapodott. A részvények befizetése is gyöngén megy, az elnök beszédében mindez el van mondva, valamint az általános apathia vagy kimerültség okai. Ezután a titkári jelentés olvastatott föl, mely az egylet ügyállását s ez évi működését adta elé, mit a pénztárnoki jelentés kö-vetett. Egy hiszszük ez okmányokat közreadanjuk, s akkor olvasóink látni fogják a részleteket. Végül b. Bánffy János ur indítványozza, hogy az egylet a magyar földhitelintézet-hez leendő csatlakozásunk mellett lépjen föl, a mit a nagy gyűlés a választmányra bízott át, gróf Bethlen János azon tájékozó észrevétele mellett, miszerint gr. Mikó Imre ó unga, mint tagja a magyar földhitelintézetnek, ki annak nagy gyűlésén jelen leendő, kéressék föl, mikép jöjjön ott az in-tézet tagjaival érintkezésbe, s vizsgálja meg a tört, meny-nyire kedvező ezen fontos hazai érdekünkre nézve, s hogyan lehet biztosabb sikert remélni a magyar hitelintézetbezi csatlakozás, vagy egy külön ily intézet kérelmezése által? A nagy gyűlés azonban részletekbe nem bocsátkozva e kér-dést a választmányhoz utasította.

— Jövő szombaton legszorgalmasab s tehetségesb szí-nésztünk Paulai Ede jutalmán itt először adják Sardonnak „Jó barátok” című hírhedt vigjátékát. Ugy e szorgalmas színész, mint a választott mű híre és ujdonsága méltó rész-vétet érdemel.

— Operáink nagy szűkben vannak a tenoristáknak, annál inkább örvendünk azon értesültünkön, miszerint Fol-linusz urnak sikerült egy hős tenoristát szerződtetni Ham-burgból, ki már meg is érkezett. E dalművész neve Can-tavini, s Hollói távozta után mindjárt bemutatja magát Luciabán, mint Edgardo. Eleinte néhány szerepet Olaszul éneklend, míg anyai nyelvtünkön betanulhatja. Vajha egy alkalmas tenoristát nyerhetnének benne, mire operáinknak oly nagy szüksége van.

— Igen szomorú, ha igaz, a mit nekünk egy kolozs-megyei faluból írnak, hogy egy tekintélyes állású magyar pap biveit arra tanította, és tanítja, hogy a vaspálya a munkás nép érdeke elleni gonosz találmány, minél fogva nagy boldonság lenne, ha bármely kévess munkaeört is ajánla-nának az erdélyi vaspálya részére.

— Próbaszántás Berezki Sándor egyes váltókéjével. Ez eke, melyről lapjainkban már évek előtt felhivtuk a gazda közönség figyelmét, tegnapelőtt ment át a központi megpróbáltatás; a gazdasági-egylet gyűlése báró Bánffy Dániel ur elnökele alatt egy bizottmányt neve-zett ki a próbaszántásra. Kemény tartós földben ment a pró-baszántás ugyan ott, hol néhány hét előtt a Gyarmathi ket-tős váltókéje megpróbáltatott. A Berezki által feltalált vál-tókének eszméje maga egészen eredeti, az egylet alelnöke Tisza László ur, ki szintén jelen volt a próbaszántáson azon felvilágosítást tette, hogy ily eszme van ugyan az amerikai váltókéken; de a Berezki a megfordításnál mindenesetre egy újabb és sokkal czélsezerűbb eszmét létesít. A próba-szántás tetszést nyert 6—8 hüvelyk szélességben, 5—6 hü-velyk mélységben, 2—4 mázsa közt legeg erővel műkö-dött két ökör után. Az eke szerkezete minthogy gyárilag állítva elő 15 forintny összeggel megszerezhető lesz, ezen ékekek nagy jövője van hegyes, völgyes hazánkban.

— A magyar akademia oct. 20-ikán tartott ülé-sében Hunfalvy J. olvasott Afrikában lakó hazánkiától, Ma-gyar Lászlótlól, ily című tudósítást: „A délafrikai Munda-évambo, Lungo és Lapota tartományok földleirai vázlata. — De a legnagyobb érdekeltéget ez ülésben a ti-

*) Ha ily megtérítés történt, az arra mutat, hogy valószínűleg Ausztria követelte ezen kibujdosás akadályozását, a minthogy emlékszünk is azon hirre, hogy bizonyos időn túl akadályozva is lón; és így valószí-nűleg kívánta az oláh kormány, hogy addig kiadott költségei visszafizet-tessenek, a mit alig ha megtárgyalhatt.

Szerk.

toknok előadása gerjeszté. Horváth Mihálytól olvasott egy levelet Livornóból, melyben elmondja, hogy egy régimű-rásnál Mátyás dicső királlyunk arcképére talált, megvette, s kitisztítatván, most az akademiának ajándékozta.

— Szilágyi Virgil s Mezei Mór — mint hallatszik — hadi törvényszéki ítélet szerint 10 évi várfogságra vannak elítélve. Szilágyi Virgil ezen felül nemességének s ügyvédi oklevelének elvesztésére ítéltetett.

— A „Gospodarszki list” című horvát lap, a földbi-telintézet ügyéről írva, arra inti honfitársait, hogy csatlako-zanak a magyarok törekvéseihez, még pedig az eddiginél nagyobb buzgalommal, mert — ugymond — mindkét ország érdeke a legszorosabban egybe van kötve.

— Dr. Barlangi, bécsi gyakorló orvos a Pest vá-rosi Rókus közközház igazgató hivatalában, a kórházi orvosi személyzet nagyobb részének jelenlétében egy új módgyógy-szerporlasztót mutatott be, mely egyszerű szerkezete, csekély terjedelme, (mert zsebben hordozható) és a porlasztásnak legfinomabb göz alakban eszközlése folytán közfigyelmet ébresztett, és rendkívül előnyösnek bizonyult. Ezen minden-nemű tüdőbántalmakban valóban gyakorlati hasznú eszköz melynek segélyével a szükséges gyógyszer közvetlenül a tüdő által igen könnyen beszívható, nemcsak kórintézetek-ben okvetlen szükséges, hanem beszerzése magánygyakorlatot folytató minden orvosnak is méltán ajánlható.

Nemzeti színház. Csütörtökön oct. 30-án „Mártha vagy a richmondi vásár”, L. Hollósy Kornelia vendég-szereplésével. Az előadást nem mondhatjuk egészen össze-vágónak és a szereposztásra nézve is azon észrevételünk, van, hogy Tristan szerepét jobb lett volna Bokornak hagyni és Plumket szerepét vitte volna Follinusz. Ugy emlékszünk, hogy tavaly adta volt e szerepet, ha nem csalódunk. A ven-dég művész Mártha szerepében gyönyörködött a kö-zönség.

Szombaton nov. 1-jén „Norma.” A vendég művész-nő a czimszerepben működött, Térey Antonia Adalgisa sze-repében s a nagy művész mellett a mi primadonnáknak is jutott taps és kihívás.

Vasárnap 2-kán „Rákóczi Ferencz fogsága.” Rákóczit Paulay sok tanulmányt kintintetőleg adta, Zrinyi Ilonát Pau-layné nagy hatással, habár tüzeltől elragadtatva néhol termé-szetes szép hangját annyira túl kiáltotta, hogy az ideget sértő rekedtségbe ment át, hol az már megszünt emberi hang lenni. E tulzást e kintű művésznek említeni kell. Amalia szerepében Szöllösi R., Zrinyi Boldizsárban Gyulai, Bercs-nyiben Komáromi jól működtek; valamint Rajz Lehman és Boér Kaitelius szerepében.

Hétfőn nov. 3-án L. Hollósy K. vendég-szereplésével másodsor „Linda” az előbbi szerep-felosztással, szép kö-zönség előtt.

Kedden nov. 4-én „Egy gyűrű, vagy a házasság ég-ben kötetik” új vigjáték Birchpfeifer Saroltától. Nem érték-telen vigjáték s az előadás is elég jó volt. XV. Lajost Ko-máromi, Richelien begt Paulay, Guise hgnót Paulayné, Aimét Szöllösi Róza, Claudet Rajz, Peletiert Boér jól adták s áta-lában jól működtek a szép számú közönség előtt.

Szeredán „Ernani” L. Hollósy K. 13-ik felléptével. A czimszerepet Follinusz, Don Carlos-t Tótfalusi, Sylvát Bokor, Elvirát a vendég művész személyesíték.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, oct. 29. A mai „Times” írja: Anglia nem ohajtja Alfréd kir. herczegnek görög ki-rályllyá választását s nem fogna tiltakozni Leuchtenberg, vagy a flandriai, vagy Ypsilanti herczeg megválasztásaita ellen.

Az angol kormány szigorú parancsot adott a joniai szigetekben levő lord főbiztosnak, hogy a legerélyesebb intéz-kedéseket tegye a görög forradalom melletti legkisebb nyi-latkozványnak is elnyomására.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, oct. 27. A görög forradalom minden más politikai kérdést háttérbe szorít. A sajtó egyhangulag azt a véleményt nyilváníti, hogy az érdekelt hatalmak, legalább egyelőre, a be nem avatkozás elvéhez fognak ragaszkodni. Sőt olyan hírek is szármálnak, hogy Francia- és Oroszország közt egyetértés jött volna létre Görögország jövőjét illetőleg s mind Párisban mind Sz. Pé-tervárott el volna határozva, hogy a görög trónra Leuchten-berg herceget ültessék, a ki aztán Murat Anna hercegnőt fogná nőül venni. A mi az egyes hírlapok idevonatkozó közleményeit illeti, a „Patrie” úgy értesül, hogy Görög-ország három védbatalma egyetértett az iránt, hogy a non-interventio elvét érvényesítse a görög kérdésben. Az an-gol kormány azon ponton áll, hogy egy köriratot intézen ez értelemben külföldön levő diplomatai tgyűnökeihez. Ugyan e lap alaptalannak nyilváníti, hogy Otto király és neje Amalia királyné fölvettek volna az orthodox görög vál-lást. A király megmaradt katolikuskak, a királyné protes-tánsnak. Ő felségeiknek külön kápolnájuk volt athenei pa-lotájukban. Az alkotmány szabványa szerint a király utóda csak görög vallású lehet.

A „France” következőleg ír: A király és királyné nem találak többé kielégítő támaszpontot, melynek segélyével fővárosukba visszatérhetek volna, és azért elhatározták az országot elhagyni. Az „Amalia” bajon „Scylla” által kísér-tetve Corfu felé vitorláztak, honnan, miután az „Amalia” ott jelentékeny sűrűlést szenvedett, a „Scylla” földzétlen folytattak utjokat Velenceze felé. A király nem köszönt le, hanem kijelenté, hogy az irányában elkövetett erőszakos-kodásra részéről alkotmányellenes lépéssel okot nem szol-gáltatott, jogait fentartja; a görög kérdés oly természeti, mely fölött Európának kell határozni. A mozgalom vezetői külön pártokhoz tartoznak ugyan, de kivétel nélkül mind-nyájan Görögország nagyobbítására törekednek. E mellett a monarchicus eszmék túlaralkodók náluk. A jelöltek közül legbübb kilátása lehet Leuchtenberg herczegnek, bár az athenei orosz tgyűnök kijelentette, hogy kormány a jelen

mozgalmaiktól távol szándékozik maradni. Egyébiránt, jegyzi meg az idéztük lap, akár Leuchtenberg, akár Alfréd herceg jelöltéül fellépése a vala a nehézséggel jár, hogy az 1832-i szerződés egyik záradékában Francia-, Orosz- és Angolország határozottan lemondott arról, hogy saját uralkodó házából való herceget emeljenek a görög királyi székére.

Páris, oct. 29. A „National”-nak írják: Görögország három véghatalma, Francia-, Angol- és Oroszország, néhány nap óta sürri diplomatiái közleményeket váltanak. Azt mondják, hogy ama fontos kérdésben már egyetértésre jutottak, hogy katonailag nem fognak beavatkozni. Egy ilyen megállapodás egyébiránt nagyon természetes is, mert mindnyájuk közös érdeke által van sugalmazva. Egyelőre ez az egyetlen tér, a melyen a három hatalmasság egyetértett; világos, hogy külön-külön mindenik megteszi a magáét, magán befolyásának tutnyomóvá tételére. Franciaország, a mely legkevésbé érdekelt a vitában, kétségen kívül tudni fogja a kibékítő szerepet játszani Angol- és Oroszország között, a melyeknek politikája verseng egymással. A mi Otto király bukásának okait illeti, ezek közt a legfőbb az, hogy az Európa által adott uralkodónak nem volt egyenes örököse, és hogy sok év óta sikert maradt az ország azon ohajtására, hogy fogadjon fiává egy olyan fejedelmi ivadékat, a ki Görögországban görög vallás- és szokásokban neveltessék s úgy szólván görögge alakuljon át. Ez az ország most azon a ponton áll, a hol felszabadulásának előnapján. A hatalmak újból kell, hogy kezdjék munkájukat. Levelező ohajtja, hogy ez alkalommal jobban sikerüljön.

A „Vaterland” levelezője írja ugyanazon napról: Ne higgye ön, hogy Drouin de Lhuysnak külügyministerré nevezetése valamely nagy horderejt jelentéssel bír. Ez a ministeri diszitvény-változtatás keveset fog változtatni a komédián, a melyet itt a római kérdéssel játszanak; mert Drouin de Lhuys éppen nem az az ember, a melynek sokan tartják, hogy politikai szilárdságában bizni lehetne. Természetesen, a könnyen hívó közönség szeméi előtt minden áron nagy horderejt akarnak tulajdonítani a ministerváltozásnak s a „France” e részben emberi erőt haladó munkát fejt ki. De valamint a „France”-t azért alapították, hogy a katolikuskoknak, conservativeknek és az egyeduralmi pártnak szemébe port hintsenek: éppen úgy hivatása Drouin de Lhuysnek port hinteni az európai diplomacia szemébe.

Egy porosz lap azt hiszi, hogy Napoleonnak mindaddig elfoglalva kell tartania Rómát, a mig csak lehet; mert szerinte mielőtt Napoleon Rómából és Olaszországból egy pusztán nemzeti tevékenység határai közé visszavonul, kénytelen lesz, vagy parlamenttel kormányozni, vagy utolsó kártyáját kijátszani a Rajnánál. Az állapotok Franciaországban borzasztók, mint hajdan a római császári birodalomban; a francia caesarismus, mint ama kényuralom, csak a légből függ; s a meggyőződés egy ilyen szegényes állapotról, a midőn a kezdeményezés legutolsó maradványa is nemcsak a községtől, hanem az egyéntől is el van véve s a burokok cselekvési körébe szorítva, sokkal inkább erővesz a francia népen, mintsem ne kényszerítse Napoleont, hogy Franciaországot nagyszerű külpolitikával csendesítse le.

A francia császárnét, mint a „Köln. Ztg.” brüsseli levelezője írja, a népszája „Madame status quo”-nak nevezi. Baljóslatu időjel: Maria Antoinettet „Madame veto”-nak gnyolták!

A császár és császárné oct. 28-án Persigny falusi birtokára utaztak. E kirándulásnak politikai jelentőséget tulaj-

donítanak, miután az egész világ tudja, hogy Persigny Rómának beves ellensége.

Párisi lapok némi gunyos célzással jegyzik meg, hogy a híres francia sebész Nélaton ingyen akarja műsegélyét felajánlani Garibaldi-nak; míg Partridge nem állotta fizetést fogadni el a Garibaldi-comité-tól. Egy párisi nő, a ki arról híres, hogy a sebek gyógyítására csalhatlan titkos szer birtokában van, szintén Spezziába utazik; uti költségeit az „Opin. Nationale” és „Siècle” lapok fedezik.

NÉMETORSZÁG. Frankfurt, oct. 29. Tegnap 10 $\frac{1}{2}$ órakor nyílt meg itt az ugynevezett „nagy-németek” gyűlése. Weisz Münchenből (a bajor hamra alelnöke) fölkialtás útján elnökké választott, Weisz és 65 társa a német reformot illetőleg javaslatot tettek, mely a szövetségi reformot sürgetőleg szükségesnek mondja; valamennyi német államnak együttmaradására különös súlyt fektetve, erőteljes végrehajtási hatalmat ajánl nemzeti képviselőkkel kollegialis alakban s a szavazási arány helyes megszabásával; a követek gyűlésezését jóváhagyja mint első lépést, mindazonáltal időszakonként ismétlést, szélesített illetékességet, a lapok számának szaporítását s szabadválasztást köt ki, mennyiben ez a szövetségi alkotmány alapjával megegyeztetendő. A javaslat helybenhagyja a szövetségi bíróság elvét, a legújabb indítványt azonban célszerűtlenné találja. Wagner Henrik a küldöttségi gyűlés ellen s nemzeti gyűlés mellett beszél az európai hatalmi viszonyok kiegyenlítését végett s aristocrata kamrárt kíván. Mohl Mór (a württembergi kamra tagja) hasonlóan a javaslat ellen szól, különösen az urakkáza ellen. Michaelis Münchenből azt javasolja, hogy minden német hatalomnak nem német területe biztosítottassék. Hosszabb vita után a Weisz-féle indítványt változatlanul elfogadták. A gyűlésnek délután 4 órakor vége. — Mohl javaslata tárgyában a kereskedelmi kérdésre s egy nagy német egyet alapítására vonatkozólag bizottmányok alakultak.

A mai ülésben egy német reform-egylet alakítása elfogadtatott s a részletek kidolgozása egy azonnal alakítandó külön gyűlésre bízott. Erre következett a szavazás Mohlnak következő indítványa felett: „A gyűlés a porosz-francia kereskedelmi szerződéshez való csatlakozás visszautasítását tökéletesen helyesli. Elé kell segíteni Ausztria belépését a vámegetletbe; s a vámszabályzat átvizsgálását csak Ausztriával közösen eszközölni.” Az indítvány, kettő hijján, valamennyi szavazattal elfogadtatott.

Kassel, oct. 30. A rendi-gyűlést a választófejedelmek nevében Stienberg megnyitotta. A megnyitóbeszéd kijelenti, hogy a rendek elé csak az új választótörvény terjesztetik, a többire nézve később intézkednek. Fölkesztés után az országgyűlési biztos előterjesztette a választási törvényjavaslatot, mire a nyílt ülés befejeztetett.

AMERIKA. Új-York, oct. 17. Az egyesületi csapatok Virginiában a Potomac-on visszavonultak, magukkal vivén 1000 lovat, nagy mennyiségű hordkosarakat és ruhásműveket, miket Pennsylvániában foglaltak el. A Kentucky-nál vívott csatában az egyesületi csapatok 1000 foglyot kerítettek hatalmukba; a déliek visszavonultak. Egy demokra-meeting roszalta Lincolnnak a rabszolga-emancipációra vonatkozó kiáltványát, a Habeas Corpus felfüggesztését s a republicanus pártot forradalmnak nyilvánította. Az összeírás Új-Yorkban a választások befejeztéig elnapoltatott. M'Clellan átlépte a Potomac-ot s megkezdé hadműveleteit; elfoglalta Charlestont Virginiában. A déliek könnyű csaták után visszavonultak. Buell tábornok egy átközet után előhaladóban van Kentucky felé. A déliek nagy haderőkkel állanak Mas-

hille előtt s átadását követelik. A város vonakodik; úgy hiszik, hogy az unionisták a várost védelmezni fogják.

Új York, oct. 21. M' Clellan főhadiszállása Harpers Ferryben van. A déliek Charleston és Martinsburg közt vannak összpontosítva. Az egyesületiek téli szállásokra vonulnak. Gyannus hírek keringenek néger felkelésekről. A déliek magukénak követelik a perryvillei győzelmet s azt állítják, hogy 9,000 egyesületit elfogtak. Híre jár, hogy M' Clellan hadserege öltözethiány miatt nem nyomulhat előre. A déliek megvert tábornoka Morgan, tildözvetve az egyesületiek által bevonult Frankfortba Kentuckyban.

MEXIKO. Veracruz, oct. 2. Forey tábornoknak egy, september 23-ról kelt kiáltványa mondja: A fegyvereink által megszabadított mexikói nép szabadon fogja választgatni kormányát, mely neki legjobban fog tetszeni. Nekem határozott küldetsem, hogy ezt kijelentsem. Foreynak egy rendelete leteszi Almontét, feloszlatja kormányát, s rendeleteit és törvényeit semmisknek nyilvánítja. Ezen rendszabályokat minden párt általános lelkesedéssel fogadta. A hányási betegség megszűnt.

Ujabbak. München, nov. 1. A görög király és királyné ő felségeik ideérkeztek s a nép által lelkes üdvkialtásokkal fogadtattak. Az a hír, hogy a király csak mostanra hagyta el Görögországot, mivel ott maradása véres és nehezen megoldható zavarokba bonyolította volna az országot.

Berlin, nov. 1. A lengyel határszéről jelentik, hogy utóbbi felfedezések következtében, az iparos osztályból sokakat elfogtak. Hír szerint legközelebb várják a császár idejövételét. Az is hallatszik, hogy a jövő évben nem lesz unjoncozói összeírás.

Páris, oct. 31. Drouin de Lhuys kijelentette a pápai nuntiusnak, hogy Franciaország a Lavallette által átnyújtott legutóbbi sürgönyt visszavonja. Durandó körjegyzékére elküldetett a felelet. Ebben egyszerűen ki van mondva, hogy azok az okok, a melyek Franciaországot Romába vitték, még ma is léteznek.

Új-York, oct. 22. A déliek oct. 6-án Lavergne mellett Nashvilletől nyugatfelé megverettek s 170 emberök foglyul esett. A déli szövetségi congressusa felhatalmazta az elnököt olyan visszatárolásokra, a minőket Lincoln kiáltványa s egyéb barbár tettek ellenében szükségeseknek vél. A déli államok congressusa elnapolta magát nov. 19-ig. M' Clellan hadserege valószínűleg előre fog nyomulni.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

November 5-én: Nemzeti kölesön 82.35. 5% Metalliques 70.75. Bank-részvény 789.—. Hitel-részvény 222.—. Váltó Londonra 122.20. Ezüst 121.50. Arany 5.82.

November 3-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 71.25. Erdélyi 68.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Sz. 948. 1862. Hirdetmény. (726) (1—3)

Az ezen intézet egészséges és beteg fegyenczeinek a jövő 1862/3 polgári évből élmezése, valamint az őrségnek járuló kenyér szállítása végett a felséges kir. főkörmányszéknek folyó évi october 29-én 24632 sz. alatt kelt rendelete következtében **folyó november hó 20-án reggeli 10 órakor** az intézet hivatalos irodájában szóbeli áresőkentés fog tartatni, melyre a vállalkozni kívánók ezennel meghívattak.

Minden vállalkozni kívánó köteles az áresőkentés megkezdése előtt 2000 frt. o. ért. kész pénzben vagy megfelelő belföldi állampapirokban az áresőkentő bizottmány kezébe bántapénzült letenni, mely meg nem tartóknak az áresőkentés megejtése után azonnal vissza fog szolgáltatni, megtartóé pedig a feltételekben kívánt biztosíték letételéig bent fog maradni.

A fennebbi határidőig 2000 fr. o. é. terhelt írásos ajánlatok is elfogadtatnak, melyekben a kívánt ár mennyiség minden étékresztelnél betűkkel és számbetűkkel tisztán és olvashatóan irandók ki, megjegyezvén, hogy netalán előfordult különbség esetében a betűkkel irt mennyiség fog érvényesnek tekinteni.

Az ezen vállalkozásra vonatkozó szorosabb feltételek az intézet hivatalos irodájában közvetlen az áresőkentés megkezdése előtt megtekinthetők.

Az orsz. kir. fegyintézet igazgatósága. Szamosújvárt, november 3-án 1862.

Molnár Ferencz,
várnagy.

NEM HIVATALOS.

(723) ELADÓ SZENA (2—3)

Mezőméhesen 200 szekérrel, szükség esetében étető és itató helylyel. Értekezhetni ugyanott, haszonbérő Simai Márton urnál.

(724) TELELTETÉS. (2—3)

A gróf Bethlen Farkas ur ádamosi udvarában elfogadtatnak teleltetés végett 80 darab 3—6 éves tullok, párja 60 % hatvan o. é. forintokért. A teleltetés kezdete november 1-ője, s tart május 1-őig. Bovenben értekezhetni e tárgyban gazdatiszt SANDI ISTVÁN-nal, Ádamoson, ut. posta Dieső-Szentmárton.

A dézsi helvét hitű egyház **több épületei** s 6 kisebb s 9 nagyobb **bolt helységei** folyó 1862-ik év november 16-ikán közárverésen a többet igézőnek 6 évi használatra ki fognak adatni. (722) (3—3)

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön

kapható:

A kistanuló első könyve (A B C) elemi iskolák számára.

Ára CSAK 6 kr.

Erdélyi képes naptár 1863-dik évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Ára csak 25 kr. oszt. ért.

Urbér- és Tized-kárpótlási A. és B. tabellák.

POLGÁROSODÁS.

Irtá ARISZTIDESZ.

Ára 1 frt. 20 kr.

MAGYAR ROMÁN-NYELVTAN

A románul tanulók számára. Szerkesztette Fekete János (Negrutin) balázsfalvi göröggyesult érseki székesegyház korlátok kanonok. Második, átdolgozott kiadás. Ára 1 frt. 20 kr. oszt. értékben.